



## Σ Η Μ Ε Ι Ω Μ Α

### Ο Θεοδόσης Νικολάου

Στις 8/2/04 έφυγε από κοντά μας ένας από τους σημαντικότερους πνευματικούς ανθρώπους του τόπου μας, ο Θεοδόσης Νικολάου.

Δυστυχώς ο Θεοδόσης πέθανε Κυριακή και κηδεύτηκε Τρίτη. Η κηδεία του δεν έγινε «δημόσια δαπάνη» για τον απλούστατο λόγο ότι γι' αυτό θα έπρεπε να αποφασίσει το Υπουργικό Συμβούλιο(!). Και το Υπουργικό Συμβούλιο συνεδριάζει μόνο Τετάρτη, Ντροπή!

Όταν φεύγει ένας πνευματικός άνθρωπος, όλοι εμείς νιώθουμε φτωχότεροι, γιατί μαζί του φεύγει η ποιότητα, το ήθος, οι αξίες της ζωής, πράγματα που τα χρειαζόμαστε για να αγωνιζόμαστε να διατηρήσουμε ανέπαφους τους πυλώνες της δημιουργίας και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας για ν' ανέβουμε ένα σκαλοπάτι πιο Ψηλά για να δοκιμάσουμε να φωτίσουμε, έστω και λιγό περισσότερο το σύγχρονο ανερμάτιστο κόσμο, το έρμαιο της διεθνούς υποκουλτούρας.

Ο Θεοδόσης Νικολάου ήταν ένας άνθρωπος ήπιων και χαμηλών τόνων που έκρυβε όμως μέσα του μια πνευματική δύναμη όσο κανένας άλλος και μια απέραντη γνώση για αυτό που λέμε λογοτεχνική μας παράδοση. Λειτούργησε με άνεση, συνέπεια, νηφάλια ένταση.

Η πνευματική του κατάθεση αφήνει σε μας ένα τεράστιο χρέος, για να διατηρήσουμε ανέπαφη τη μνήμη τη δική του και όσων πιστευει.

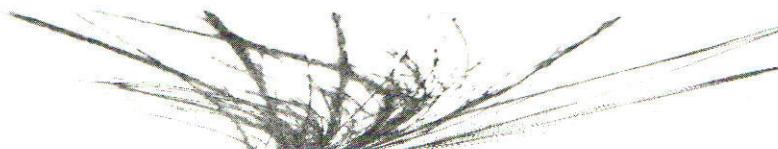
## Ο Φρίξος Μικελλίδης

Μιλήσαμε για μνήμη. Και εδώ σ' αυτό το τεύχος δημοσιεύεται ένα κείμενο που με αποκαλυπτικό τρόπο διαπιστώνει την έλλειψη μνήμης, σεβασμού και αγάπης, ενός ανθρώπου, του μουσικού Φρίξου Μικελλίδη, που κατάθεσε ένα ποικιλό έργο σε πολλά επίπεδα της κυπριακής ζωής.

Αυτού του ανθρώπου, λοιπόν, ότι αποτελούσε τα θυμητάρια της ζωής του, έγγραφα, επιστολές, σημειώσεις, άρθρα σε εφημερίδες, ζωγραφιές, παρτιτούρες κλπ. βρέθηκαν τυχαία πεταγμένα και σκορπισμένα σε ένα χωράφι.

Τα βρήκε ένας νέος άνθρωπος που συγκλονισμένος από την ασέβεια καταθέτει την οδύνη του μέσα από το κείμενο που θα διαβάσετε στις σελίδες 45-49.

Όταν το τεύχος αυτό βρισκόταν στο τελικό του στάδιο στο τυπογραφείο αγγέλθηκε ο θάνατος του μεγάλου ποιητή μας **Κώστας Μόντη**. Το «ANEY» που διατηρούσε μια εγκάρδια σχέση με τον ποιητή εκφράζει τα θερμά του συλλυπητήρια στην οικογένειά του και επιφυλάσσεται ν' ασχοληθεί με τον άνθρωπο και το έργο του σ' ένα από τα προσεχή τεύχη.





# Π Ο Ι Η Σ Η

Παναγιώτης Αβραάμ

**Canis lupus**

Ωρόμαι  
και το Ωμέγα γίνεται Άλφα  
και το Άλφα γίνεται Ωμέγα  
καθώς

πνιχτό το ουρλιαχτό μου  
γεμάτο πόνο και πίκρα  
θρυμματίζει  
τη σιωπή των πάγων της ερήμου.  
Και συνεχώς εν εαυτώ διερωτώμαι:  
Ποιος είμαι;  
Πού πάω;

Πώς θρέθηκα εδώ  
στις απέραντες ερήμους της Σιβας  
της Παλμύρας της Σαχάρας  
μόνος  
ολότελα μόνος

τη σιωπή  
των νιφάδων του χιονιού  
να αφουγκράζομαι  
ως υπέρτατη μελωδία  
να αναδύεται  
και να λευκαίνει  
τις καρδιές μας.

## Μυριάνθη Παναγιώτου Παπαονησιφόρου

### Πάρε με

Πάρε με  
μ' ένα λουλούδι κόψε με και πάρε με  
από τους άγονους βραχότοπους  
στην άσπρη ατελείωτη νύχτα  
Πριν η φωτιά  
φωτιά ξεπλύνει τα σεντόνια μου  
πριν το μωρό τραγούδι  
κοιμηθεί στο μαξιλάρι μου  
έλα και πάρε με  
στιγμή φευγάτη  
στην έζουσα ατελείωτη νύχτα  
Να' βγω  
με το βοριά που δέρνεται στην πόρτα μου  
σαν τ' ολοπράσινο το φύλλο στον καθρέφτη μου  
με τα μαλλιά τ' αχτένιστα του ονείρου  
μέσα από κύμβαλα αλαλάζοντα θνητών  
κι από την άφατη μέσα σιωπή των αθανάτων  
να βγω  
με το φιδίσιο σώμα του νερού  
κι ένα ραβδί τυφλού  
με τη βροντή  
με τη βροχή  
με τη φωτιά να σ' αγαπήσω.

### Τα τρένα της σιωπής

Ποτάμι μη γοργοκυλάς  
ποτάμι γύρνα πίσω  
μη σε κατάπιει η θάλασσα  
μη σε μαγέψει η νύχτα  
Στο δρόμο με τις αζαλέες  
εκεί σταθμεύουνε  
τα τρένα της σιωπής

## **Ανδρέας Γιωργαλλίδης**

### **Αφιλόξενες θάλασσες**

Προσθέτω, λίγο ουρανό στη σκέψη μου  
και ταξιδεύω – εκεί – που με ορίζω.  
Κλειδώνομαι στις αφιλόξενες θάλασσες  
και παρασύρω τα κύματα στο ναό της σιωπής.  
Πλήθος οι ρόλοι.  
Μα το ξέρεις,  
υπάρχω όσο δεν συμμετέχω στο μύθο.  
Πλήθος οι ρόλοι.  
Μα το ξέρω,  
ο καλύτερος παρατηρητής  
δεν βλέπει μόνο με τα μάτια.

### **Αφθονία στιγμής**

Αποπλανώ τις ανακρίβειές σου,  
αναδιπλώνοντας έτσι, την αφθονία της στιγμής.  
Οι σιωπές σου  
ενισχύουν την τραγικότητα του είναι,  
αλλά κανένα αύριο δεν συνθέτει το παρόν.  
Τα όμοια μοιάζουν της ομοιότητάς τους,  
αλλά η ομοιότητα  
δεν μοιάζει με αυτά.

### **Άθροισμα κενών**

Πώς βλέπω αυτό που ακούω  
θα το πω με τα μάτια,  
όταν θα χαιδέψω τα δικά σου χέρια  
που ποτέ δεν πρόσεξες,  
γιατί συνήθιζες  
να τα κρύβεις  
στις τσέπες του κενού σου.



# ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

Κατερίνα Λιασή

## Αδιέξοδος

«Πού πας βρε σκασμένο. Έλα δω να σου τραβήξω τα βρακιά. Θα με σκάσετε, από το πρωί σήμερα βαλθήκατε να μου σπάσετε τα νεύρα.»

«Παιδιά είναι, Αντιγόνη μου, πώς κάνεις έτσι και σου».

«Αχ, μωρέ Ελένη αυτά παιδιά είναι δεν καταλαβαίνουν, αμ’ ο άλλος ο γάιδαρος, παιδί είναι και αυτός; Ξέρεις ότι είναι τρεις μέρες να έρθει στο σπίτι.

Που ξενοκοιμάται μου λες; Άλλά όχι Ελένη μου αυτή είναι και η τελευταία του, δε με ξέρει καλά εμένα. Θα του το σπάσω το κεφάλι και θα τον βγάλω έξω με τις κλοτσιές έτσι και τολμήσει να εμφανιστεί».

Η Ελένη την κοιτούσε και άθελά της κουνούσε το κεφάλι. Πόσες και πόσες φορές δεν είχε ακούσει τα ίδια αυτά λόγια από τη φιλενάδα της. Την προηγούμενη φορά μάλιστα που ο Γιώρκος, ο άντρας της Αντιγόνης, έφυγε στην Αθήνα χωρίς να πει τίποτα και έκανε δύο μήνες να γυρίσει – τυχαία το έμαθε η Αντιγόνη από κάποιο μακρινό συγγενή που έτυχε να τον δει να περιδιαβάζει αμέριμνος την Ερμού. Τώρα αν ήταν μόνος ή όχι δεν της το διευκρίνισε, προφανώς για να μη ρίξει κι άλλο λάδι στη φωτιά. Εκείνη τη φορά λοιπόν η Αντιγόνη ορκίστηκε να μην τον ξαναβάλει στο σπίτι, μέχρι που άλλαξε και κλειδαριά. Σαν γύρισε με το καλό όμως ο Γιώρκος λίγο η μοναξιά, λίγο η ανασφάλεια – γυναικά μόνη βλέπεις με τέσσερα ανήλικα – και πιο πολύ ο πατέρας της, ο οποίος ούτε να συζητήσει το ενδεχόμενο του χωρισμού:

«Τί θες μωρή της έλεγε να μας πιάσει στο στόμα του όλο το χωριό.»

Με κείνα και με τούτα μόνο το αρνί που δεν έσφαξαν για να καλωσορίσουν τον άσωτο πατέρα. Έβαλε βέβαια κοτόπουλο στο φούρνο με πατατούλες και έφαγαν όλοι μαζί σάμπως τίποτα να μη συνέβηκε.

Φταίει όμως ο πατέρας της ο Χαμπής, που δεν τον ξαπόστειλε τότε που

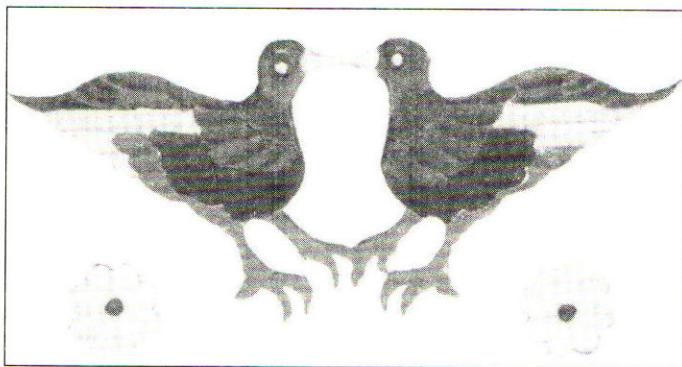
## Μιχάλης Τερλικκάς

### Παραμύθι

Κάποτε σε τούτο το νησί, εσυνηθίζετο, κι ακόμα συνηθίζεται, να διαβαίνουν πολλοί και διάφοροι κατακτητές. Ρήμαζαν κι άρμεγαν τον τόπο. Καμιά φορά όμως, ακολουθώντας τη ρήση των αρχαίων Ελλήνων «ουδέν κακόν αμιγές καλού», άφηναν πίσω τους και κάποια καλά. Μια φορά λοιπόν κι έναν καιρό άραξαν σε τούτο το νησί οι Φράγκοι και μετά οι Ενετοί.

Κάποιοι μερακλήδες απ' αυτούς, βρήκαν κάπου εκεί στα βόρεια της Μόρφου μιαν εύφορη κοιλάδα. Κάπου 3-4 χιλιόμετρα βορειότερα, σ' ένα αραιό δάσος, έβγαινε από τα σπλάχνα της γης άφθονο, γάργαρο νερό.

Είπαν λοιπόν: «Δεν βάζουμε καμιά πεντακοσαριά σκλάβους να σκάψουν ένα αυλάκι και να φέρουμε το νερό σε τούτη την εύφορη κοιλάδα»; Και επειδή δεν τους κόστιζε και τίποτε, είπαν και έγινε ... Σκάψανε μάλιστα και μια δεξαμενή να μαζεύεται τη νύχτα το νερό και να τ' ανοιγουν το πρωί.



Σχέδιο Ν. Ψαθάρη

Και καθότι αθκιασεροί είχαν τον νουν τους στο ..... και επειδή είχαν φαινεται ακούσει και την ρήση των ντόπιων: «Φάε λάδι κι έλα βράδυ..», είπαν να φυτέψουν ελιές, να τρώνε το λάδι ... για το βράδυ. Μάλιστα γραμματίζούμενοι όντες φύτεψαν τις ελιές σε γραμμές, ίσως να κτίσανε εκεί και κάποιο μικρό χωριό, ίσως μερικά σπίτια. Κάπου εκεί υπήρχε κι ένα ξωκλήσι που θα ήταν αφιερωμένο στην Παναγία. Θρήσκοι λοιπόν οι άνθρωποι, ολόκληρες σταυροφορίες είχαν κάνει «Για του Χριστού την πιστή την Αγία και την ελευθερία ...», ονόμασαν την περιοχή: «De Madonna».

Πέρασαν όμως οι καιροί, φύγαν οι Φράγκοι, οι Ενετοί, μα οι ελιές μειναν εκεί. Σιγά-σιγά οι ντόπιοι, που φυσικά μειναν εκεί σαν αστακοί, φύτεψαν κι άλλες ελιές. Ο Ελαιώνας μεγάλωσε. Για να ξεχωρίζουν λοιπόν για ποιο μέρος της «De Madonna» (που την είπαν πια «Δεματώνα») μιλούσα-

**Στον Άμλετ**

Σε περιμένω να βγεις από το νοσοκομείο να πιούμε τις βότκες μας και να γελάσουμε με την ψυχή μας με όλους τους πόνους μας. Να γιορτάσουμε τα όνειρά μας στον ήλιο. Όπου να 'ναι όλα θα πάνε καλά και θα πάμε στη σκηνή μας να ταξιδέψουμε με τις αγάπες και τους παλαβούς έρωτές μας. Θα σου αφιερώσω όλα τα τραγούδια. Τώρα πινω και για σένα για να νιώθεις ότι είσαι μέρος της μοναξιάς μου και για να έχω παρέα τις μέρες που κάθομαι κι ακούω σαν παλαβωμένη τον «Άμλετ της σελήνης» και ονειρεύομαι όσα δεν μπορώ να έχω...

Σε περιμένω και μη διανοηθείς να μην είναι σύντομα έξω. Είναι πως είμαστε τόσο δυνατές που θα μας φοβηθεί ακόμα και ο θάνατος. Σε περιμένω με λαχτάρα και αγωνία κι εγώ κι όλοι οι φίλοι μας. Πρέπει να τελείωνει κι αυτή η περιπέτεια να πάμε δυνατές για άλλες και άλλες. Πρέπει να δω ξανά την ψυχή σου να πάλλεται, να τραγουδά τόσο όμορφα, πρέπει να σε δω ξανά γεμάτη ζωή.

Ραντεβού στο γνωστό μέρος, ένα καφάσι μπίρες ή βότκες έτσι για τη σωτηρία της ψυχής μας και δυο φτερά που όμοιά τους δεν είχε ποτέ κανείς.

Οι Θεοί να σε προστατεύουν μικρέ μου Άμλετ.

**Πάλι από την αρχή... ξανά**

Να μαζέψεις τα συντρίμμια σου, να σηκωθείς, να πάρεις βαθιά αναπνοή και πάλι από την αρχή να ξεκινήσεις το ταξίδι σου... Ένα ταξίδι χωρίς προσρισμό, με άγνωστους συνοδοιπόρους. Δεν είμαι σίγουρη αν θέλω συνοδοιπόρους σ' αυτό το ταξίδι του πόνου. Είναι ταξίδι απέραντης μοναξιάς, ακόμα κι αν έχεις χιλιάδες μαζί σου, η μοναξιά βασιλεύει παντού μέσα σου. Πρέπει να θυμάσαι πάντα πως οι άνθρωποι δεν θα 'ναι ποτέ ό,τι φαντάστηκες κι αν το ξεχάσεις μια στιγμή να ξαναπέφτεις και να ξαναπονάς είτε αξίζει είτε όχι, να πονάς για την απώλεια. Γιατί πονάς για την απώλεια; Επειδή ήθελες πολύ να πιστέψεις πως οι άνθρωποι είναι τόσο καλοί, ότι αξίζουν το δάκρυ σου, ότι αξίζουν την αγάπη και την εμπιστοσύνη σου.

Πρέπει να θυμάσαι πάντα πως παντού υπάρχουν άνθρωποι έτοιμοι να σε πονέσουν. Πρέπει να τό υπολογίσεις κι αυτό για το ταξίδι. Είναι το κυριότερό σου εφόδιο αυτή η γνώση...

Πάλι από την αρχή... Αυτή τη φορά χωρίς χάπια, παραμιλητά, άγρια μεθύσια, απόπειρες μιας νιότης παλαβής. Άλλωστε πρέπει να θυμάσαι και κάτι άλλο: αυτό που ενοχλεί τους άλλους τόσο πολύ. Αυτή τη νιότη που έτσι άσκεφτα χαλάς σε αχρείαστους αγώνες... Αυτή τη νιότη μην την ξεχνάς αυτή είναι η αιτία, αυτή το φάρμακο κι η φαρμακεία. Γι' αυτή γίνεται όλη αυτή η πάλη, να σου την πάρουν... Μπορούν; Σου την παίρνουν κάθε μέρα τόσα πολλά και μικρά και ο χρόνος που περνά...



# ΞΕΝΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Γιόζεφ Ροτ\*

## Βαρβάρα

Ονομαζόταν Βαρβάρα. Είχε ένα απ' εκείνα τα πρόσωπα γυναικών που λες και δεν υπήρξαν ποτέ νέες. Ούτε την ηλικία τους δεν θα μπορούσες να μαντέψεις. Ξάπλωνε χαμένη μέσα στ' άσπρα μαξιλάρια και ξεχώριζε λόγω μιας γκριζοκίτρινης απόχρωσης αιμορραγίας που είχε το πρόσωπό της. Τα γκριζά μάτια κινούνταν ακούραστα εδώ κι εκεί, σαν πουλιά που χάνονταν μέσα στο πλήθος των μαξιλαριών. Μερικές φορές όμως αυτά τα μάτια έμεναν ακίνητα. Έμεναν προσηλωμένα σ'ένα σκούρο σημείο ψηλά στην άσπρη οροφή του δωματίου, σε μια τρύπα ή σε μια μύγα που ξεκουραζόταν. Τότε η Βαρβάρα αναλογιζόταν τη ζωή της.

Η Βαρβάρα ήταν 10 χρονών, όταν πέθανε η μητέρα της. Ο πατέρας ήταν ένας πλούσιος έμπορος, αλλά είχε αρχίσει να παιζει κι έκαστε το ένα μετά το άλλο λεφτά και μαγαζί. Όμως εξακολουθούσε να κάθεται στην ταβέρνα και να παιζει. Ήταν ψηλόλιγνος και είχε τα χέρια μόνιμα χωμένα στις τσέπες του παντελονιού. Κανένας δεν ήξερε, αν μ' αυτό τον τρόπο ήθελε να συγκρατήσει τα υπόλοιπα λεφτά ή να παρεμποδίσει κάποιον να ψάξει τις τσέπες του για να βεβαιωθεί αν είχαν κάτι μέσα ή ήταν άδειες. Του άρεσε να ξαφνιάζει τους γνωστούς του, κι όταν οι συμπαίκτες του στα χαρτιά νόμιζαν ότι είχε χάσει τα πάντα, παρουσίαζε προς γενική σαστιμάρα όλο και κάποιο αντικείμενο αξιας, ένα δακτυλίδι ή ένα μενταγιόν και συνέκιζε να παιζει. Πέθανε τελικά μια νύκτα, εντελώς ξαφνικά, χωρίς προετοιμασία, σαν να ήθελε να ξαφνιάσει το σύμπαν. Έπεισε στο πάτωμα σαν ένα άδειο σακί και ήταν νεκρός. Τα χέρια του όμως παρέμεναν ακόμη χωμένα στις τσέπες του κι οι άνθρωποι με πολύ μεγάλο κόπο κατάφεραν να τα τραβήξουν έξω. Τότε μόνο είδαν ότι οι τσέπες του ήταν άδειες και υπέθεσαν πως πιθανόν να πέθανε, γιατί απλώς δεν είχε τίποτα πια να παιξει...

• Ο Γιόζεφ Ροτ (Joseph Roth ,1894-1939) είναι Αυστριακός. Εργαζόταν ως δημοσιογράφος κι άφησε ένα σημαντικό λογοτεχνικό έργο.



## Μ Ε Λ Ε Τ Ε Σ

Γιώργος Γεωργίου

### Η Κύπρος και η πολιτική του ανοικτού βιβλίου Η περίπτωση της Βρετανίας<sup>1</sup>

Ο James Bond, οι μυστικοί πράκτορες και οι κατάσκοποι δεν είναι οι μόνοι που εργάζονται για να εξασφαλίσουν στοιχεία για την πολιτική και οικονομική κατάσταση και τους στρατιωτικούς εξοπλισμούς ξένων χωρών. Υπολογίζεται ότι έως και το ενενήντα τοις εκατό των πληροφοριών που είναι απαραίτητες για το έργο των Υπηρεσιών Πληροφοριών (στο εξής ΥΠ) είναι διαθέσιμο από πηγές προσιτές σε όλους<sup>2</sup> (Open Source Information – OSI), όπως είναι εξ ορισμού τα MME. Το τελικό προϊόν, μετά τη συλλογή, την αξιολόγηση και την ανάλυση των πληροφοριών από τις πηγές αυτές, ονομάζεται OSINT (Open Source Intelligence). Ακόμη και στην περίοδο του Ψυχρού Πολέμου, παρά τη λογοκρισία, το ένα πέμπτο των πληροφοριών που συνέλεγαν οι ΗΠΑ για τη Σοβιετική Ένωση προερχόταν από “ανοιχτές πηγές”<sup>3</sup>, όπως ο Τύπος, ακαδημαϊκές, περιοδικές και εξειδικευμένες εκδόσεις, χάρτες και τηλεφωνικοί κατάλογοι.

Αναγνωρίζοντας την αξία της OSINT, Ήνωμένες Πολιτείες και Βρετανία έχουν δημιουργήσει ένα τεράστιο οικοδόμημα παρακολούθησης των MME και των λοιπών ανοικτών πηγών, με σταθμούς παρακολούθησης σε όλο τον κόσμο. Το αποτελούν βασικά δύο κρατικές υπηρεσίες, η αμερικανική FBIS<sup>4</sup>, που υπάγεται στη CIA, και η βρετανική BBC Monitoring Service<sup>5</sup>. Ιδιώτες, πανεπιστήμια και άλλοι οργανισμοί μπορούν να γίνουν συνδρομητές, αποκτούν όμως πρόσβαση μόνο σε ένα μικρό μέρος από το σύνολο των πληροφοριών που συλλέγονται. “Λειτουργούμε 24 ώρες το 24ωρο και παρακολουθούμε περισσότερες από 2.000 πηγές από το Ραδιόφωνο, την Τηλεόραση, τον Τύπο, το Διαδίκτυο και τα Πρακτορεία Ειδήσεων, μεταφράζοντας από 100 γλώσσες”, αναφέρει στην ιστοσελίδα της η BBC Monitoring Service. Και η FBIS “προσφέρει μια εκτεταμένη και σε βάθος

**Ο απόηχος του έπους του Διγενή Ακρίτα στη Ρωσία  
ή «Ντεβγκένιεβο Ντεγιάνιε»**

Τα αρχαιότερα γραπτά μνημεία της ρωσικής γλώσσας ανάγονται στον XI μ.Χ. αιώνα. Από τη γέννηση του ο γραπτός λόγος στη Ρωσική είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με την ελληνική γλώσσα, λόγω κυρίως των μεταφράσεων που γίνονταν είτε απευθείας από ελληνικά κείμενα, είτε από κείμενα που είχαν πρώτα μεταφραστεί από τα Ελληνικά και Σερβικά ή στα Βουλγαρικά και κατόπιν στα Ρωσικά. Τα πρώτα γραπτά μνημεία της ρωσικής γλώσσας είναι μεταφράσεις από τα ελληνικά των Ευαγγελίων και άλλων συγγραμμάτων, θρησκευτικού περιεχομένου, όπως για παράδειγμα «Βίοι Αγίων», «Εορτολόγια» κ.ά.

Παράλληλα με τα θρησκευτικά μεταφράζονταν και ορισμένα νομικά κείμενα. Στα ίδια αυτά χειρόγραφα, στα οποία υπάρχουν μεταφράσεις νομικών κείμενων, συναντούμε και τα πρώτα κείμενα κοσμικού περιεχομένου. Κείμενα που είναι διαφορετικά από τα θρησκευτικά και νομικά, τα οποία όπως είναι φανερό είχαν κάποιους συγκεκριμένους, πρακτικούς λόγους ύπαρξης. Τα θρησκευτικά πράγματα ήταν αναγκαία για την ορθή πραγμάτωση της λατρείας- τα νομικά για τη ρύθμιση του νομικού καθεστώτος της χώρας. Τα κείμενα όμως που έχουν ως σκοπό τους την ψυχαγωγία, διασκέδαση των αναγνωστών τους ή των ακροατών τους αν αυτά διαβάζονταν σε κάποιο ακροατήριο. Ως εκ



«Ο ΔΙΓΕΝΗΣ», έργο Φ. ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ



# ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΟ

Μαρία Ολυμπίου

## Μια ζωή πεταμένη στα σκουπίδια

Μέσα στα πεταμένα χαλάσματα ενός σπιτιού βρήκα τη ζωή ενός ανθρώπου, τσαλαπατημένη και σχισμένη. Την πεταμένη ζωή συναρμολογούσαν οι ασπρόμαυρες φωτογραφίες, οι χειρόγραφες επιστολές, τα βιβλία της εποχής, τα περιοδικά της εποχής, ένα κουτί μανικετόκουμπων άδειο, μια χορδή μουσικού οργάνου, η μύτη μιας απορροφητικής πένας, η μυρωδιά της εποχής, η θλιψή της εποχής, η λύπη για τις πράξεις μας...

Στέκομαι μπροστά στις μήνες ενός σημαντικού ανθρώπου, με τα ανθρώπινα πάντα δεδομένα – πρώτος σολιστ του ελληνικού μελοδράματος, διευθυντής χορωδίας της Λευκωσίας, καθηγητής στο Παγκύπριο

Γυμνάσιο, διευθυντής Ωδείου Πειραιώς στη Λευκωσία, αθλητής με 47 πρώτες νίκες στον ελληνικό και τον ευρύτερο βαλκανικό χώρο... και η ερώτηση που προβάλλει είναι: έχω το δικαίωμα να επέμβω στη ζωή του; Να μιλήσω στις ιστορίες μου για τη ζωή του; μελετώντας τα δικαιώματά μου, βρίσκω μια διεθνή σύμβαση την οποία έχει επικυρώσει και η Κύπρος. Η σύμβαση αναφέρει ότι, 20 χρόνια μετά το θάνατο ενός δημόσιου ατόμου (αφού τα γεγονότα σταματούν να επηρεάζουν την οικογένειά του) η ζωή του καθίσταται αντικείμενο έρευνας και δημόσιου ενδιαφέροντος. Εννοείται φυσικά ότι δεν πρέπει να προσβάλλεται η μνήμη του νεκρού. Πριν τα 20 χρόνια για τη δημοσιοποίηση της ζωής του νεκρού απαιτείται η συγκατάθεση της οικογένειας του εκλιπόντος.

Με το νόμιμο δικαίωμα της επέμβασής μου στη ζωή του Φριέζου Μικελλιδη (έχει πεθάνει εδώ και 36 χρόνια) βρίσκομαι μπροστά σε τρία κι-





# ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ

## Μηνάς Τιγκιλης

### Το αδιέξοδο του σύγχρονου κυπριακού θεατρικού έργου

Πριν λίγα χρόνια – ένας παράγοντας του κυπριακού θέατρου αναρωτιόταν στην είσοδο του θεάτρου *Πράξις* στη Λεμεσό, για τους λόγους που δεν γράφονται καλά θεατρικά έργα στην Κύπρο. Με μια παρομοίωση, μια μεταφορά, αναγκάστηκα να του υπενθυμίσω το μέγεθος του πληθυσμού της Κύπρου. Σαν την Κρήτη είναι, του είπα. Φυσικά στην Κρήτη με ένα μοναδικό Δημοτικό Περιφερειακό επαγγελματικό θέατρο στα Χανιά που ανεβάζει τρία έργα το χρόνο και αρκετές ερασιτεχνικές ομάδες στις υπόλοιπες μεγάλες πόλεις ουδείς διανοήθηκε, πως κάθε χρόνο θα γράφονται και θα παρουσιάζονται πέντε-έξι «καλά ή κακά» θεατρικά έργα ... Όμως στην Κύπρο των 600.000 κατοίκων, έχουμε απαίτηση κάθε χειμώνα ή καλοκαιρί να ανεβαίνουν σε πρώτη παρουσίαση, από το Θεατρικό Οργανισμό Κύπρου, το Σατιρικό, το ENA, την ΕΘΑΛ, τη Σκάλα, το Ανοιχτό, την Ανεμώνα... τόσα και παραπάνω φρέσκα δραματικά προϊόντα κυπριακής εσοδείας. Μα ποιος, πότε και γιατί θα μπορούσε να συγγράψει τέτοια πληθώρα θεατρικών έργων; Ποια είναι, ήταν η δραματουργική παράδοση, προϊστορία του κυπριακού θέατρου; Το μουσικό θέατρο, η επιθεώρηση, το κυπριακό σκετς. Μια απλή περιδιάβαση στην τετράτομη αναφορά στο θέατρο του Γιάννη Κατσούρη στην Ιστορία της Κυπριακής Λογοτεχνίας πριν μερικά χρόνια είναι αρκετή για του λόγου το ασφαλές. Και οι υπόλοιπες συνιστώσες, παράμετροι αυτού που αποκαλούμε εθνική δραματουργία με όλα τα γνωστά βασανιστικά ερωτήματα σε σχέση με το εθνικό πολιτιστικό κέντρο, τη ντοπιολαλιά βρίσκονται σε ανάλογη νηπιακή ηλικία. Η κριτική, η θεατροφιλία, οι θεαμοί, η επαγγελματική συνείδηση, η παιδεία (η θεατρική), η καλλιτεχνική ενημέρωση, η συνάφεια με την νεοελληνική θεατρική πραγματικότητα, τα σύγχρονα θεατρικά - ευρωπαϊκά και αλλαχού ρεύματα. Ειδικότερα:



## ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ

### Ο Έκο είναι ο Έκο είναι ο Έκο...

Δεν υπάρχει τίποτε άλλο παρά η λογοτεχνία. Υπάρχουν επίσης τα μπάνια στη θάλασσα. Ο Καθηγητής παίρνει το χρόνο του για να μπει στην Αδριατική. Η παραλία του Ρίμινι είναι επιπεδή σαν χέρι και πρέπει να περπατήσει κανείς μέσα στο νερό αρκετές δεκάδες μέτρα απομακρυνόμενος από τα αλεξήλια προτού βυθιστεί. «Πρέπει να προσπεράσουμε τη ζώνη με τα φύκια, εκεί κάτω μπορεί κανείς να κολυμπήσει», λέγει ο Ουμπέρτο Έκο δειχνούντας τον ορίζοντα. Είναι ακριβώς αυτός, με μαγιό, ακίνητος στο νερό που προχωρεί αργά, ανάλογα με τους ρυθμούς των βημάτων του. Μια σιλουέτα γνωστή. Με μούσι ραβίνου. Με το κεφάλι σχεδόν γυμνό να κάνει το μέτωπο να φαίνεται τεράστιο. Με το διαπεραστικό βλέμμα πίσω από τα γυαλιά ταρταρούγα. Με το φευγάτο χαμόγελο. Με το μεγάλο ευκίνητο σώμα καλυμμένο μόνο με ένα πορτοκαλί μαγιό που τονίζει τη μεγάλη στρογγυλή κοιλιά καρκητριστικό ενός αμετανόητου καλοφαγά. Ήδη το γνωρίζουμε, αυτός ο θεωρητικός της γλώσσας λατρεύει το καλό δείπνο, για παράδειγμα με το φίλο του Ζιαν-Κλωντ Φασκέλ, τον εκδότη του στη Γαλλία (Grasset). Με τις άκρες των δακτύλων του, ελέγχει τη θερμοκρασία του νερού, συνεχίζοντας να μιλά ζωηρά για το βιβλίο του Άγγλου μυθιστοριογράφου Φρέντερικ Φόρσάιθ, «Τσιάκαλ», που μόλις έχει διαβάσει εδώ στο Ρίμινι, όπου παραθερίζει δεχόμενος τους Γάλλους δημοσιογράφους. «Πρόκειται για ένα υπέροχο μυθιστόρημα, που έχει εκδο-



## **Γνωριμία με νέους δημιουργούς**

### **Χριστιάνα Αβρααμίδου**

Όταν εκδίδεται το έργο ενός νέου λογοτέχνη, ακοῦουμε συνήθως η δημοσίευση κάποιων κριτικών σημειωμάτων. Εμείς θέλουμε να δώσουμε την ευκαρία στους δημιουργούς να μιλήσουν οι ίδιοι για το έργο τους και να μοιραστούν μαζί μας τις σκέψεις τους για την τέχνη του λόγου. Αρχή κάνουμε με την ποιητρια **Χριστιάνα Αβρααμίδου**. Τον Νοέμβριο του 2002 κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις του περιοδικού Πλανόδιον η πρώτη συλλογή ποιημάτων της με τίτλο «**Ένας λόγος για ν' αγαπήσεις τη νύχτα**». Για τη δουλειά της αυτή τιμήθηκε με το Βραβείο Νέου Λογοτέχνη 2002.

**Συνέντευξη στον Πάμπο Κουζάλη**

**Γιατί επέλεξες τη νύχτα ως σκηνικό, στο οποίο ροιβάλλονται πολλές από τις ποιητικές εικόνες σου;**

Διότι κυριαρχεί το φεγγάρι, τα όνειρα και τα άστρα. Δεν θυμάμαι ποτέ μου να έγραψα ποίημα σε περιβάλλον που δεν κυριαρχεί το σκοτάδι. Η νύχτα έχει τη δική της μαγεία, και η μαγεία που περικλείει το σκοτάδι είναι η ποίηση. Η νύχτα είναι η στιγμή της ημέρας που αισθάνομαι λιγότερο μόνη.

**«Ένας λόγος για ν' αγαπήσεις τη νύχτα» πιλοφορείς την ποιητική συλλογή σου. Ο ποιητικός λόγος σε βοηθάει ν' αγαπήσεις τη νύχτα;...**

Τα δυο για μένα είναι αλληλένδετα. Δεν ξέρω πού οφείλεται και αν μπορεί να γίνει αντιληπτό, αλλά το σκοτάδι είναι η κύρια μορφή έμπνευσής μου. Ομορφαίνει η νύχτα με την ποίηση και η ποίηση με τη νύχτα.

**Με τα λογοπαίγνια και την πολυσημία που επιστρατεύει η ποίηση, πιστεύεις πως ο ποιητής έχει τη δύναμη να ξεγελάσει τον αναγνώστη, κρύβοντας πίσω από τις λέξεις την προσωπική του αλήθεια;**

Δεν είμαι σίγουρη ακόμα για το είδος της σχέσης που έχει ένας ποιητής με τα ποιήματά του και με τη γλώσσα την ίδια. Η γλώσσα μπορεί να ξεγελάσει, ναι, αλλά ισως στην πορεία ξεγελιέται και ο ίδιος ο δημιουργός. Τελειώνεις ένα ποίημα και λες, αυτό είναι που ήθελα να εκφράσω, ή, από πού βγήκε αυτό; Το ωραίο με την ποίηση είναι η ίδια η γλώσσα και ο τρόπος να την χειρίστεις παρά οι ιδέες που θες να εκφράσεις.

**Πώς απαντάς, όταν κάποιος «παρερμηνεύει» ένα ποίημά σου;**

Από τη στιγμή που εγώ η ίδια δεν έχω ερμηνεύσει με κανένα τρόπο τα ποιήματά μου, δεν θεωρώ καμία αντιμετώπιση ως παρερμηνεία. Αντίθετα προβληματίζομαι σε σημείο που δεν είμαι σίγουρη τι πραγματικά ήταν ο αρχικός προορισμός και που τελικά κατέληξα.

## Άννα Χριστοδουλίδου

### Μια περιδιάβαση στο καφεωδείο της Διεθνούς Αμνηστίας

Μια εντελώς διαφορετική παράσταση είχαμε την ευκαιρία να παρακολουθήσουμε το Φεβρουάριο στο καφεωδείο της Διεθνούς Αμνηστίας. Πρόκειται για τη μουσικοθεατρική παράσταση του Μάνου Θανόπουλου «Γαρίφαλο στ' αυτί», η οποία ανήκει στο θεατρικό είδος, ρεβί σκηνής (επιθεώρηση σκηνής). Μια διαφωτιστική συζήτηση, για την συγκεκριμένη παράσταση αλλά και για το καφεθέατρο γενικά, που είχαμε την τύχη να κάνουμε με το σκηνοθέτη και πρωταγωνιστή της Μάνο Θανόπουλο, μας έδωσε τ' ακόλουθα στοιχεία:

«Αρχικά θα ήθελα να σας πω κάποια πράγματα για το τι εννοούμε μουσικοθεατρική παράσταση. Μουσικό θέατρο είναι το μιούζικαλ, η επιθεώρηση, το ρεβί σκηνής δηλαδή επιθεώρηση σκηνής που συνήθως παρουσιάζεται σε καφεθέατρα. Τα μιούζικαλ έχουν τεράστια διαφορά με τα άλλα είδη που ανέφερα, γιατί στο μιούζικαλ υπάρχει συγκεκριμένη υπόθεση ήρα η μουσική και τα τραγούδια που περιέχει έχουν στενή σύνδεση μεταξύ τους και με το κείμενο. Αντίθετα στην επιθεώρηση και στο ρεβί σκηνής δεν υπάρχει καθορισμένη υπόθεση και έτσι τα τραγούδια με την πρόζα δεν έχουν σύνδεση. Το καφεθέατρο είναι ένας θεατρικός χώρος μεν που, όμως, περιέχει ό,τι προσφέρει ένα κέντρο διασκέδασης, υπάρχουν τα τραπεζάκια όπου μπορεί κάποιος να πιει το ποτό του, να καπνίσει, να τραγουδήσει. Ο όρος καφεθέατρο υπήρχε στη Γαλλία από πολύ παλιά. Σε αυτούς τους χώρους ένας παρουσιαστής τραγουδάει, χορεύει κάνει αστεία με τον κόσμο, παρουσιάζει κάποιες σατιρικές σκηνές, επίσης συνεργάζεται με χορευτές, τραγουδιστές, ηθοποιούς, με τα κομμάτια των οποίων εμπλουτίζει το πρόγραμμα του, γιατί είναι πολύ δύσκολο να κρατήσει τον κόσμο μόνος του. Ένας γνωστός Γάλλος ηθοποιός και τραγουδιστής που ασχολήθηκε με κάτι τέτοιο ήταν ο Μοριάς Σεβαλιέ.

Στην Ελλάδα το πρώτο καφεθέατρο, που δημιουργήθηκε πριν από την κατοχή, ήταν η γνωστή «Μάντρα» του Απίκ (Κλέων Τριανταφύλλου) ο οποίος ήταν πιανίστας, συνθέτης, τραγουδιστής κ.α. Για κάποια χρόνια η «Μάντρα» αποτέλεσε φυτώριο γνωστών καλλιτεχνών διαφόρων ειδών, (τραγουδιστών, χορευτών, ηθοποιών). Μετά την κατοχή ένα ανάλογο χώρο το «Άλσος», που το ονόμαζαν αναψυκτήριο, έφτιαξε ο Γιώργος Οικονομίδης στην Αθήνα όπου εμφανιζόντουσαν ζογκλέρ, ταχυδακτυλουργοί, ηθοποιοί





# ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Μαρίνος Καρτικης

## Κινηματογραφικοί Ορίζοντες – Κύπρος 2003

Το φεστιβάλ «Κινηματογραφικοί Ορίζοντες» συμπλήρωσε τρία χρόνια ζωής και δίκαια κατατάσσεται πια ανάμεσα στα σημαντικά καλλιτεχνικά γεγονότα της χρονιάς για τους κινηματογραφόfilους και όχι μόνο.

Πνευματικό παιδί του Δημήτρη Εϊπίδη, καλλιτεχνικού διευθυντή του τμήματος «Νέοι Ορίζοντες» του φεστιβάλ Θεσσαλονίκης, ο θεσμός αυτός (πιστεύω μπορούμε πια να μιλάμε για θεσμό) έδωσε για άλλη μια φορά την ευκαιρία στους Κύπριους κινηματογραφόfilους να απολαύσουν ταινίες που ξεφεύγουν από τα στενά όρια των ταινιών που κατακλύζουν τις κινηματογραφικές αίθουσες.

Πρόκειται κυρίως για ταινίες νέων δημιουργών, αρκετές από τις οποίες έχουν διακριθεί πρόσφατα σε σημαντικά διεθνή φεστιβάλ, οι οποίες προσεγγίζουν ανθρωποκεντρικά θέματα χωρίς την εμπορική λογική που συχνά επιβάλλουν οι ταινίες του Χόλλυγουντ. Οι νέοι αυτοί σκηνοθέτες, αν και με πενιχρά οικονομικά μέσα, εντυπωσιάζουν με την υψηλή αισθητική τους και την πρωτοτυπία της κινηματογραφικής τους γλώσσας. Χωρίς το μέσο να γινεται αυτοσκοπός επιχειρούν να κάνουν αποφασιστικές τομές σε προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι σύγχρονες κοινωνίες, από την Αμερική μέχρι την Ασία. Την μερίδα του λέοντος όμως είχαν και φέτος οι Ευρωπαϊκές ταινίες.

Μια ταινία που προσέλκυσε το ενδιαφέρον μεγάλου αριθμού θεατών ήταν η ιρανική ΣΤΙΣ ΠΕΝΤΕ ΤΟ ΑΠΟΓΕΥΜΑ της Samira Makhmalbaf που βραβεύτηκε στο τελευταίο Φεστιβάλ Καννών με το βραβείο της κριτικής επιπρόπης. Η ταινία εξετάζει τη θέση της γυναικάς στο σύγχρονο Αφγανιστάν, μετά δηλαδή την πτώση των Ταλιμπάν, όταν τα σχολεία ανοίγουν ξανά τις πόρτες τους για τα κορίτσια. Η νεαρή πρωταγωνίστρια της ταινίας είναι η πρωσωποποίηση μιας νέας γενιάς γυναικών του Αφγανιστάν που θέλουν να πάρουν τη μοίρα τους στα χέρια τους και να κτίσουν το μέλλον τους σε μια

## Βασιλης Μαζωμένος

### Η πλαστή ευτυχία «Πορνογραφία σημαίνει... συνουσία»

Πορνογράφος (όρος του 1893, από το αγγλικό pornography): αυτός που γράφει για τις πόρνες

Πορνογραφικός (όρος του 1884, από το αγγλικό pornographic): αυτός που αποσκοπεί στην ερωτική διέγερση, μέσω της αναπαράστασης σεξουαλικών πράξεων.

Πορνό (όρος ξενικός, ελληνογενής, εκ του αγγλικού porno): προέρχεται από το «porno», που απαντά στο αρχαίο «πέρνημι» (πουλώ).

Από το λεξικό...

### Μικρό δοκίμιο για την πορνογραφία

«Η Φλώσου ήδη ήσαπιρ από την γλύκαν, μόλις ησθάνθη εις το αιδοίον της την ξένην χείρα, αμέσως έκλεισε τα σκέλη της από εντροπήν».

Α. ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΣ  
Ο ΜΕΓΑΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΣ Εκδ. ΑΓΡΑ

Είναι η πορνογραφία τέχνη; Ποια η σχέση της με τον ανθρώπινο Πολιτισμό; Στην εποχή της Εμφανούς, όταν η έννοια του Αμαρτήματος έχει υποχωρήσει και κυριαρχεί η πλήρης Αποενοχοποίηση – έστω και σε φαιδρή λαϊκότροπη και κακόγουστη εκδοχή – η πορνογραφία επελαύνει. Εισβάλλει στον αστικό χώρο και γίνεται τμήμα της ζωής του απονεκρωμένου και άφυλου σύγχρονου όντος.

Η γλύκα του αυνανισμού της Εμπειρίκιας Φλώσους, έχει αντικατασταθεί από τη στεγνή και παρατεταμένη οφθαλμολαγνία «αμφοτέρων των γενών και ουδετέρων». Ο μύθος ότι οι λάτρεις της πορνογραφίας είναι οι στερημένοι σεξουαλικά έφηβοι έχει προ πολλού καταρριφθεί.

Η πορνογραφία, ως μια αναπαράσταση της σεξουαλικής συμπεριφοράς με σκοπό την πρόκληση ερωτικής διέγερσης, απαντιέται αρχικά στα έργα της Τέχνης. Από τη Ρωμαϊκή εποχή και το «Δεκαήμερο» του Βοκκάκιου μέχρι την «Κρυφή Ζωή» (My secret life-1890) του ανώνυμου βικτοριανού βιογράφου, η πορνογραφία ήταν καθεαυτή! Ποτέ δεν έγινε τέχνη, ούτε το επεδίωξε. Ως μια αυτόνομη εκδήλωση οπτικοακουστικής ερωτικής εμπειρίας, διεκδίκησε και πέτυχε την αυθύπαρξη της, αποφεύγοντας την ένταξη σε προκαθορισμένα σχήματα άλλων ανθρώπινων εμπειριών. Γι' αυτό και επιβίωσε και εξελίχθηκε, μέσα στους αι-



## ΕΠΙΣΤΟΛΗ

### Από το Λευτέρη Παπαλεοντίου για την εργογραφία του Γιώργου Μαυροϊδη

Με αφορμή το πρόσφατο σημείωμα του Γ. Μύαρη (Μικροφιλολογικά, τχ. 14, φθινόπωρο 1994, σ. 52-53) και την επιστολή του Ν. Παναγιώτου (Άνευ, τχ. 10, φθινόπωρο 2003, σ. 76), επανέρχομαι για να προσθέσω μερικά στοιχεία για την εργογραφία του Γ. Μαυροϊδη, η οποία, αν δεν απουσιάζει πλήρως, εμφανίζεται λειψή τόσο σε βιογραφικά λεξικά και τοπικές γραμματολογίες όσο και στην πρόσφατη επανέκδοση των διηγημάτων του. Συνολικά εκδόθηκαν έξι βιβλία του Γ. Μαυροϊδη· τρεις ποιητικές συλλογές (Κρυφό, Αθήνα, Καστανιώτης, 1989, σ. 56· Το γιοφύρι, Αθήνα, Καστανιώτης, 1990, σ. 48· Ίσαμε πού, Αθήνα, Άγρα, 1995, σ. 133), δυο τόμοι με πεζά (Καθρέφτες, Αθήνα, Ικαρος, 1947, επανέκδοση: Λευκωσία, Πολιτιστικές Υπηρεσίες Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, 2002, σ. 140, με επιμέλεια της Νάντιας Στυλιανού· Μέσα Ποταμός, αφηγήσεις, Αθήνα, Καστανιώτης, 1993, σ. 118) και ένας τόμος με δυο μεταφρασμένα σατιρικά θεατρικά κείμενα του Alfred Jarry (1873-1907) με τίτλο Ο Ουμπού βασιλιάς - Ο Ουμπού κατάδικος, Αθήνα, Ικαρος, 1975, σ. 119. Εδώ (σ. 115) δίνεται η πληροφορία ότι το πρώτο από τα θεατρικά αυτά έργα σε μετάφραση του Γ. Μαυροϊδη ανεβάστηκε στη σκηνή στα χρόνια της Κατοχής από ερασιτέχνες ηθοποιούς (τον Γ. Τσαρούχη, που έπαιζε τον ρόλο της κυρα-Ουμπού, τον ποιητή Γ. Λικο, τον Άγγελο Σεφεριάδη, προφανώς πρόκειται για τον πρώτα χαμένο αδελφό του Γ. Σεφέρη, κ.ά.) σε σκηνοθεσία του ίδιου του Μαυροϊδη. Επίσης, αναφέρεται ότι και τα δυο κείμενα του τόμου ανεβάστηκαν στο Εθνικό Θέατρο τον Φεβρουάριο του 1975 σε σκηνοθεσία του Αλ. Σολομού.

Βασικά χαρακτηριστικά των δυο πρώτων ποιητικών συλλογών του Γ. Μαυροϊδη είναι οι ρυθμικοί στίχοι, οι διάσπαρτοι κυπριακοί ιδιωματισμοί, η εικαστική αποτύπωση, οι άλογες εικόνες και το λεκτικό παιχνίδι. Πιο κατασταλαγμένα φαίνονται τα ποιήματα της συλλογής Ίσαμε πού, στα οποία απαλύνονται ή εκλείπουν πια οι κυπριακοί ιδιωματισμοί, ενώ επανέρχονται ή πυκνώνουν θεματικά μοτίβα που υπάρχουν και στα προηγούμενα βιβλία του (κάποτε και στα αφηγήματα), όπως παιδικές μνήμες, ονειρικές και εξωτικές μορφές, υπαρξιακοί προβληματισμοί, ο κόσμος των νεκρών κτλ. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν και τα πολύ μικρά πεζά που απαρτίζουν το βιβλίο Μέσα Ποταμός, τα οποία συχνά συνδέονται θεματικά μεταξύ τους αλλά και με το υπόλοιπο έργο του: Πρόκειται για σύντομα στιγμιότυπα με παιδικές μνήμες, καθημερινές και ονειρικές εικόνες και ερωτικές ανησυχίες, ενώ σταθερά επανέρχεται και εδώ η αναζήτηση της (εξωτικής και απόκοσμης) γυναικείας ερωτικής μορφής. Τα πεζά αυτά έχουν κυρίως αφηγηματικό χαρακτήρα, ενώ δεν λείπουν και εκφράσεις που προσδιάλζουν στην ποίηση (άλλωστε, κάτι ανάλογο ισχύει και για τα τρία διηγήματα της συλλογής Καθρέφτες): ωστόσο, τα σύντομα αυτά αφηγήματα δύσκολα, ίσως, θα μπορούσαν να θεωρηθούν ποιήματα σε πεζό.

Βέβαια, δεν αποκλείεται να λανθάνουν και άλλα εκδεδομένα ή αδημοσίευτα έργα του Γ. Μαυροϊδη, ο οποίος πάνω απ' όλα ήταν ένας καταξιωμένος ζωγράφος και παράλληλα ασχολήθηκε (λιγότερο αποτελεσματικά) με τη λογοτεχνία.



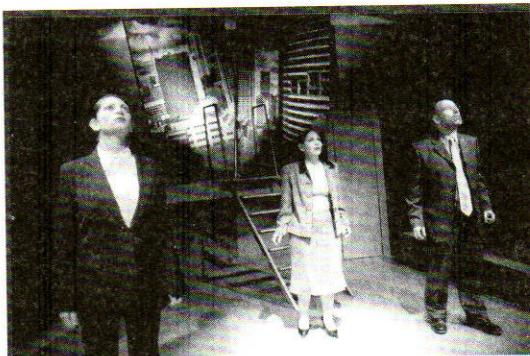
# ΚΡΙΤΙΚΗ ΘΕΑΤΡΟΥ

Ντίνα Κατσούρη

## «Μετά τη βροχή» του Σέρτζι Μπελμπέλ από τη Δεύτερη Σκηνή της ΕΘΑΛ

Το ότι η Εθάλ βρίσκεται σε καλό δρόμο είναι απόλυτα σίγουρο αν κρίνουμε από τις δύο παραστάσεις με τις οποίες άρχισε τη χειμερινή της περίοδο. Κύριο χαρακτηριστικό μια ομοιογενής ομάδα ηθοποιών, ιδιαίτερα γυναικών, που έχουν η κάθε μια τη δική της προσωπική αισθητική προσφορά. Γενικά υπάρχει μια σφιχτοδεμένη ομάδα που αν τη χειριστούν σωστά οι σκηνοθέτες θα έχουν θαυμάσια αποτελέσματα και έγινε ως ένα βαθμό.

Θα αρχίσουμε από το έργο του Σέρτζι Μπελμπέλ «Μετά τη βροχή». Μπορεί ο συγγραφέας κάπου να αναφέρει πως «Είμαι πολύ επιφυλακτικός όταν ακούω να μιλάνε για πολιτικό θέατρο», όμως, το συγκεκριμένο έργο είναι πολιτικό. Αναφέρεται σε μια ομάδα ανθρώπων που τους καταπιέζει η εξουσία. Μια ανώνυμη εξουσία που εδώ έχει τη μορφή μιας εταιρείας. Οι υπάλληλοι της εξουθενωμένοι από την ψυχολογική και πνευματική βία καταφέύγουν κάθε λίγο και λιγάκι στην ταράτσα της πολυκατοικίας που βρίσκεται συμπιεσμένη ανάμεσα σε άλλα τόσα κτίρια, για να καπνίσουν ένα τσιγάρο. Βασικά να βρεθούν με τον εαυτό τους. Και βέβαια δεν είναι τυχαίο που κάθε τόσο ένας από τους πρωταγωνιστές κραυγάζει «Αμέρικα, Αμέρικα». Αυτό παραπέμπει στη δυναστεία μιας τέτοιας χώρας και στην ισοπέδωση των ανθρώπων της. Αυτών που ζητούν μια ανάσα ζωής έστω και στην ταράτσα μιας πολυκατοικίας.



Στη φωτογραφία οι Χρ. Αρτεμίου, Κ. Καζαντζή,  
Μ. Τίγκιλης

## Κώστας Χατζηγεωργίου

### «Το Σπίτι» του Μιχάλη Πιερή από την Πειραιματική σκηνή του ΘΟΚ

Οι παιδικές μνήμες από το πατρογονικό του στην Εφταγώνια, ώθησαν τον Μιχάλη Πιερή να γράψει το θεατρικό έργο «Το σπίτι» που έχει ανεβάσει η Πειραιματική Σκηνή του ΘΟΚ. Ειναι, νομίζω, το πρώτο σημαντικό θεατρικό έργο του Πιερή που ανεβάζεται από κυπριακό θεατρικό σχήμα. Μέχρι τώρα γνωρίζαμε τη θεατρική δουλειά του, συγγραφική και σκηνοθετική, από τις διασκευές που έχει κάνει (Χρονικό Λεοντίου Μαχαιρά, 9η Ιουλίου του Βασιλή Μιχαηλίδη, Το γιοφύρι της Άρτας, δημοτικό τραγούδι), και ανεβάσει στο Θεατρικό Εργαστήρι του Πλανεπιστημίου Κύπρου με ομολογουμένων πολύ καλά αποτελέσματα.

Σ' αυτό του το έργο ο Μιχάλης Πιερής δεν μένει στη νοσταλγία και τη ρομαντική αναπόληση του πατρογονικού σπιτιού και του μαγικού κόσμου της παιδικής ηλικίας, αλλά μεταπλάθει εκείνο το υλικό από «μνήμες και όνειρα, αισθήσεις και παραισθήσεις» όπως λέει ο ίδιος στο σημείωμά του στο πρόγραμμα της παράστασης, σε μια αλληγορία (βλέπουμε για παράδειγμα ότι οι χαρακτήρες είναι συμβολικοί, φορεῖς των ιδεών



Στη φωτογραφία οι Στ. Λούρας, Ν. Χαραλάμπους, Στ. Φυρογένη

του δημιουργού τους) που αποβαίνει σε εύστοχο σχόλιο μιας πραγματικότητας την οποία ζούμε καθημερινά στις μέρες μας; την αλόγιστη κατεδάφιση παιλιών κτιρίων και την αντικατάστασή τους με νέα εν ονόματι της «αξιοποίησης» και της «προόδου» και των υλικών μέσων που προσφέρει η καταναλωτική μας κοινωνία. Έτσι το παλιό πατρογονικό του συγγραφέα γίνεται σύμβολο των παραδοσιακών αξιών που προσδιορίζουν την ιδιαίτερη φυσιογνωμία μας και πρέπει πάση θυσία να διασωθεί όπως κι όλα τα παλιά κτίσματα που αντιπροσωπεύουν αυτές τις αξιες και λειτουργούν ως ανάχωμα ενάντια στην κάθε είδους αλλοτρίωση. Η ιδιαίτερη σημασία και οι συμβολισμοί του σπιτιού αναδεικνύονται μέσα από τις συγκρούσεις μεταξύ των πρωταγωνιστών. Ειναι ο Οικοδεσπότης-συγγραφέας που επιμένει πεισματικά να παραμείνει στο σπίτι γιατί του δίνει την αισθηση της συνέχειας και είναι ένας χώρος όπου βρίσκει ασφάλεια και ψυχική γαλήνη. Αυτός ο έρωτάς του για το σπίτι έρχεται σε σύγκρουση με την έντονη επιθυμία της γυναικάς του η οποία επιζητεί να εκποιήσει το σπίτι γιατί νιώθει να την εγκλωβίζει και να της αποστέρει τις ανέσεις της σύγχρονης ζωής. Για τον ίδιο λόγο ο Οικοδεσπότης συγκρούεται και με τον Επισκέπτη-εκπρόσωπο της «αξιοποίησης» και της «προόδου» που με μόνο κίνητρο το χρηματικό κέρδος



# ΚΡΙΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΥ

Λευτέρης Παπαλεοντίου

## Ποιητικές συλλογές και διηγήματα

Τα τελευταία χρόνια φαίνεται να σχηματίζεται στην Κύπρο μια ομάδα νέων ποιητών, που δίνει ευπρόσωπα δείγματα γραφής και υπόσχεται περισσότερα. Αν και είναι νωρίς να αποτιμηθεί το έργο τους και να αναζητηθούν τυχόν αποκρυσταλλωμένα θεματικά και τεχνοτροπικά γνωρισμάτα, θα μπορούσε ίσως να ειπωθεί ότι μερικοί νέοι άνθρωποι, που σήμερα είναι περιπου τριαντάρηδες έως σαραντάρηδες, καταφέρνουν να αρθρώσουν αξιοσημείωτο ποιητικό λόγο (τουλάχιστον για την ηλικία τους ή για τα δεδομένα της κυπριακής ποιητικής παραγωγής), που δεν είναι προσκολλημένος πια ή μόνο σε «πατριωτικά» ή «εθνικά» θέματα, ούτε αναλώνεται σε λεκτικές ακροβασίες, ενώ δεν λείπουν μορφικοί πειραματισμοί και προσπάθειες δυναμικής αναμέτρησης με την ποιητική παράδοση. Ποιητές όπως οι Χριστίανα Αβρααμίδου, Γιώργος Καλοζώνης, Μιχάλης Παπαδόπουλος Στέφανος Σταυρίδης και Γιώργος Χριστοδούλης, αλλά και οι Ανδρέας Γεωργαλλίδης, Μαρία Θωμά, Πάμπος Κουζάλης, Βάκης Λοϊζίδης, ίσως και μερικοί άλλοι, έδειξαν με το πρώτο ή με το δεύτερο βιβλίο τους ότι ανέβηκαν (ή πλησιάζουν να ανεβούν) στο πρώτο σκαλι της ποίησης, και αυτό σίγουρα «λίγο δεν είναι» (κατά τον Καβάφη).

Στις καλύτερες στιγμές τους οι ποιητές αυτοί αξιοποιούν δημιουργικά τη νεοελληνική ποιητική παράδοση. Σε αρκετές περιπτώσεις φαίνεται να αντλούν διδάγματα από τις ποιητικές Σπιγμές του Κ. Μόντη, στην προσπάθειά τους να προσεγγίσουν με απομυθοποιητικές και ανατρεπτικές ματιές σύγχρονες καταστάσεις και να μορφοποιήσουν έναν συμπυκνωμένο, ειρωνικό και ανανεωμένο λόγο. Βέβαια, είναι νωρίς να προεξοφλήσει κανείς την ποιητική εξέλιξη των νέων αυτών και να μιλήσει με σιγουρία για την ποιοτική στάθμη της δουλειάς τους. Πάντως, μερικοί από τους πιο πάνω έχουν προχωρήσει στην έκδοση και δεύτερης ή τρίτης συλλογής ή έχουν δημοσιεύσει σε έγκυρα περιοδικά νεότερα, πιο ώριμα δείγματα της γραφής τους, που τους επιτρέπουν να στερεώσουν την ποιητική τους προσωπικότητα.

Λιγότερο ενισχυμένη και ίσως λιγότερο ξεκαθαρισμένη είναι η ομάδα των διηγηματογράφων και γενικότερα των πεζογράφων της τελευταίας δε-

## Κώστας Κατσώνης

**Ρούλα Ιωάννου-Αλεξάνδρου, Πικρές μνήμες (ποιήματα), Λευκωσία 2003, 15X21, σσ. 46.**

Η Ρούλα Ιωάννου-Αλεξάνδρου, που μας έδωσε παλαιότερα άλλες τρεις ποιητικές συλλογές (φωνές καρδιάς 1996, Ανάμεσα στις εποχές 1997 και Ημερολόγιο μιας αγάπης 2000), καταθέτει με τη συλλογή της Πικρές μνήμης καινούριες ποιητικές εμπνεύσεις, με θεματικό επίκεντρο την κυπριακή τραγωδία. Το βιβλίο αφιερώνεται στην Ιερή μνήμη πεσόντων και αγνοουμένων 1974, και περιλαμβάνει στις 46 σελίδες του 36 ποιήματα, τα περισσότερα από τα οποία αφιερώνονται στο δράμα της Κύπρου: προσφυγιά, κατοχή, αγνοούμενοι και πεσόντες.

Η συλλογή αρχίζει με αριθμό ποιημάτων που δημοσιεύτηκαν στην πρώτη της ποιητική συλλογή, και τα οποία περιλαμβάνονται στη νέα αυτή ποιητική της παρουσία, ισως λόγω ομοιότητας του θεματικού τους περιεχομένου.

Πρόκειται για απλά, λιτά και απέριπτα ποιήματα, γραμμένα σε νεοτερικό στίχο, τα οποία διακρίνονται για την ευαισθησία της ποιητικής γραφής και το συναισθηματικό πλούτο της ποιήτριας. Η Ρούλα Ιωάννου-Αλεξάνδρου μέσα από τα ποιήματά της εκφράζει το δικό της τον πόνο για την αδικία που έχει συντελεστεί στον τόπο μας, διαμαρτύρεται, κραυγάζει σε κάποιες περιπτώσεις και στέλνει ταυτόχρονα το μήνυμα της ελπίδας και της αισιοδοξίας για την τελική δικαιώση της μαρτυρικής μας πατρίδας. Δίνουμε ενδεικτικά από τη συλλογή το ποίημα «Θα γυρίσουμε».

### Θα γυρίσουμε

Θα γυρίσουμε ένα πρωί  
στη Σαλαμίνα ψάχνοντας  
τα χνάρια που άφησε  
ο Ευαγόρας.  
Θα μιλήσουμε στ' αγάλματα  
και στις κολόνες,  
θα κλάψουμε για τα χαμένα  
χρόνια που μας κλέψανε.  
Μα θα 'μαστε  
και πάλι εκεί  
και το γέλιο μας  
θα πλημμυρίσει το νησί.

**Ριάνα Ξιούρου, Τα παιδιά δεν πετούν μόνο στα όνειρα (παραμύθι), Εκδόσεις Ιδιομορφή, Σπάρτη 2003, 20X28, σσ. 40**

Η Ριάνα Ξιούρου, που σπούδασε Καλές Τέχνες στην Ιταλία και σήμερα διδάσκει ζωγραφική σε σχολεία Μέσης Εκπαίδευσης στην Κύπρο, εξέδωσε πρόσφατα από τις εκδόσεις Ιδιομορφή, με δική της εικονογράφηση ένα δύορφο και πρωτότυπο οικολογικό παιδικό παραμύθι, με πρωταγωνιστές μια ομάδα παιδιών, που έχουν φτιάξει ένα δεντρόσπιτο μέσα στο δάσος, όπου συναντώνται καθημερινά και περνούν φανταστικά. Όταν ο δήμαρχος

## Αριστόδημος Αρίστου

### Οι Πύλες της Φωτιάς του Stephen Pressfield

Οι Πύλες της Φωτιάς είναι ένα ιστορικό μυθιστόρημα – το πρώτο μιας σειράς άλλων, όπως το «Τελευταία Αμαζόνα» και το «Άνεμοι Πολέμου» – στο οποίο ο Stephen Pressfield παρουσιάζει με γλαφυρό τρόπο τη σπαρτιατική αγωγή, με κεντρικό άξονα του κειμένου του τη μάχη των Θερμοπυλών. Με μια γλώσσα ρεαλιστική σε βαθμό που να σπάζει κόκαλα, ο συγγραφέας τοποθετεί, με αφήγηση στο πρώτο πρόσωπο, ως κύριο χαρακτήρα του έργου του όχι έναν Σπαρτιάτη, αλλά έναν «ξένο» από το χωριό Αστακός στα Βόρεια της Πελοποννήσου, ο οποίος μετά από μια φρικτή παιδική ηλικια καταλήγει στη Σπάρτη – λάτρης του σπαρτιατικού «τρόπου» – για να υπηρετήσει ως βοηθητικός κάποιον Όμοιο. Η αφήγηση ξεκινά από τη στιγμή που αυτός – ο Χίονης – είναι ο μοναδικός επιζών Έλληνας της μάχης των Θερμοπυλών και με βαριά τραύματα διηγείται την ιστορία του στο στρατηγό του Ξέρξη, Ορόντη.

Το μυθιστόρημα πλέκοντας έναν ιστό πραγματικών και φανταστικών γεγονότων, ηθογραφεί πλήθος προσώπων – Ομοίους, ειλωτες, μόθακες, Σπαρτιάτισσες, βοηθητικούς, εμπόρους – ο καθένας από τους οποίους ενυπάρχει ως αυθύπαρκτη προσωπικότητα σ' αυτό το αριστούργημα. Ανάμεσά τους, ο Διηνέκης («Θα πολεμήσουμε υπό σκιάν»), ο Πολύνεικος, η Διομάχη, η Αρέτη, ο βασιλιάς Λεωνίδας – εξηντάρης, και όχι όπως συνήθισε να τον παρουσιάζει στις ταινίες του το Χόλιγουντ, – αν και είναι γνωστό ότι ο βασιλιάς της Σπάρτης θυσίαστηκε στα 28 του χρόνια – ο Αλέξανδρος, οι οποίοι με την προσωπική τους ψηφίδα χαρακτήρα συμπληρώνουν το μωσαϊκό της Λακεδαιμονίας.

Ο Pressfield, με έναν φανταστικό, ομολογουμένως, τρόπο, απομυθοποιεί τους ήρωες των Θερμοπυλών κατεβάζοντάς τους στα ανθρώπινα μέτρα, καταφέρνοντας όμως παράλληλα με τούτη την πρακτική να εξυψώσει το νόημα της θυσίας τους και της συνειδητής τους απόφασης να προχωρήσουν σ' αυτήν, ενάντια σε όλα τα δεδομένα, αποθεώνοντας βεβαίως την υπεροχή της φάλαγγας, που την καθιστούσε ανίκητη η εκπαίδευση των οπλιτών, αλλά και το πνεύμα της συναδέλφωσης μεταξύ των Ομοίων.

Παραθέτοντας, στις παράλληλες διηγήσεις, τον εν πολλοίς εκρηκτικό σε βαθμό υπερβολής χαρακτήρα των Σπαρτιατών, αλλά και τη λιτή και μετρημένη ζωή τους, το αυστηρό και συντηρητικό περιβάλλον που δεν ανεχόταν ιδιαιτερότητες, διαφορετικότητες και ευαισθησίες, το ύφος του Pressfield αποδίδει με μοναδικό τρόπο δραματικές σκηνές, αλλά και αστείες. Οι χαρακτήρες χρησιμοποιούν – στο μέτρο του δυνατού και όπου χρειάζεται – την ελληνική γλώσσα με σοβαρότητα, ενώ σε άλλες σκηνές, την καθομιλουμένη, προκαλώντας μια ραγδαία μεταβολή συναισθημάτων στον αναγνώστη, σε όλο το μυθιστόρημα, όπως η προτροπή των υπολοίπων – αναχωρούντων από τις Θερμοπύλες – Ελλήνων πριν από την τελευταία μάχη, προς τους Σπαρτιάτες: «Στείλτε τους στον άλλο κόσμο, γαμιάδες».



## ΣΧΟΛΙΑ

Νικόλας Πάρης

### «Για τον αθλητισμό και τον πολιτισμό»

Όπως τείνει να καθιερωθεί την Κύπρο, με τον όρο **πολιπομός** εννοείται ένας αρχαιολογικός χώρος ή μια συναυλία κλασσικής μουσικής ή μια έκθεση ζωγραφικής ή -τέλος πάντων- κάποιο άλλο παρόμοιο δρώμενο, για τους κουλτουριάρηδες και τους μαθητές.

Τα κονδύλια για τον πολιτισμό θεωρούνται ως ένα έξοδο που πάει χα-

την καθημερινότητά του αλλά και την ουσία της ίδιας της ζωής.

Ο τρόπος που συμπεριφέρόμαστε στους συνανθρώπους μας, που αξιοποιούμε τους φυσικούς πόρους της γης μας, που κτίζουμε τα σπίτια μας ή τυννόμαστε, ο τρόπος που κυκλοφορούμε και μεταχειρίζόμαστε το περιβάλλον, είναι ενδείξεις του κατά πόσον υπάρχουν οι συνθήκες για τη δημιουργία πολιτισμού που να μπορεί να επηρεάσει θετικά την ανθρώπινη ζωή.

Η δημιουργία πολιτιστικής υποδομής δεν είναι μια λεπτομέρεια η οποία μπορεί να περιμένει αλλά είναι, ουσιαστικά, ζήτημα ποιοτικής ζωής ή σήψης. Προτάσεις

για τη διάθεση κονδυλίων έχουν κατατεθεί εδώ και πάρα πολλά χρόνια. Η διάθεση κονδυλίων από τα παιγνίδια του ΟΠΑΠ, για να επιβεβαιωθεί, επιτέλους, το «για τον αθλητισμό και τον πολιτισμό» και ο περιορισμός της χρηματοδότησης του εμπορευματοποιημένου κομματικού αθλητισμού είναι μερικοί ενδεικτικοί τρόποι.

Ιδιαίτερα αυτή την περίοδο, μέσα



μένο χωρίς να «αποδίδει» ή ένα έξοδο που έχει να κάνει με τη ψυχαγωγία.

Αν, όμως, **πολιπομός** είναι οπιδήποτε αφορά την κατανόηση του σκοπού της ύπαρξής μας σ' αυτή τη ζωή και την εκλογικέυση του αέναου κύκλου θανάτου-ζωής, τότε αφορά τον τρόπο που ο άνθρωπος αντιμετωπίζει

στην προσπάθεια ανάδειξης και διαφύλαξης της πολιτιστικής ταυτότητας του τόπου, εμπεριέχεται και η ανάδειξη και στοιχείων του οιθωμανικού πολιτισμού τον οποίο, εν πολλοῖς, οι νεώτερες γενιές αγνοούν. Η πρόκληση αυτή δεν έχει να κάνει με μια διεθνιστική διάθεση πολυ-πολιτισμικού ενδιαφέροντος αλλά με την ειρηνική συμβίωση των κατοπινών γενιών σ'

αυτό το νησί. Επιπρόσθετα, η ενσωμάτωση του ευρωπαϊκού πολιτισμού στην καθημερινότητά μας είναι μια αναγκαία διάθεση την οποία αγνοήσαμε για δεκαετίες, βράζοντας στο επαρχιώτικο ζουμι μας, χωρίς να έρθουμε σε ουσιαστική επαφή με τα σύγχρονα ρεύματα της ανθρώπινης σκέψης.

Εμπρός, λοιπόν, «για τον αθλητισμό και τον πολιτισμό!».

## Ντίνα Κατσούρη

### Τα έργα τέχνης και τα δημόσια κτίρια

Υστερα από παράπονο οκτώ καλλιτεχνών προς την Επίτροπο Διοίκησης αποκαλύφθηκε πως για 11 ολόκληρα χρόνια 1992-2003 δεν εφαρμόστηκε η νομοθεσία περι Ελαχίστου Ποσοστού Εμπλουτισμού με Έργα Τέχνης των Δημοσίων Κτιρίων. Ήταν αναγέρθηκαν μέχρι σήμερα δεκάδες κτίρια εκατομμυρίων λιρών και προγραμματίζεται να κτιστούν άλλα τόσα χωρίς να προβλέπεται να τοποθετηθούν σε αυτά έργα τέχνης αξίας ισής με ποσοστό 1% της συνολικής δαπάνης ανέγερσης του κτιρίου.

Αυτό από μόνο του καταδεικνύει πόσο μεγάλη είναι η αγάπη των εκάστοτε κρατούντων για την Τέχνη!!! Αυτό το είδαμε και πολύ πρόσφατα με τις περικοπές του προϋπολογισμού του ΘΟΚ. Μπορεί να μπαίνουμε στην Ευρώπη αλλά δε σκύβουμε στον πολιτισμό με τον ίδιο σεβασμό που σκύβουν οι Ευρωπαίοι που αναδεικνύουν

και προβάλλουν τα έργα τέχνης. Και εδώ να τονίσουμε ότι είναι όλοι συνυπεύθυνοι για το θέμα των δημόσιων κτιρίων και των πινάκων. Και οι εκάστοτε Υπουργοί Παιδείας και Πολιτισμού και η Βουλή. Ιδιαίτερα η Βουλή από όπου ξεκίνησε το θέμα μετά από πρόταση του τότε βουλευτή Αντρέα Χρίστου και είναι προς τιμήν του. Όμως τα πράγματα παρέμειναν στην ψήφιση του νόμου. Δεν έκαμε κανένας τον κόπο να ελέγξει την εφαρμογή του. Πού είναι η άσκηση κοινοβουλευτικού ελέγχου;

Όσο για τους καλλιτέχνες, έχουν και αυτοί μερίδιο ευθύνης. Γιατί δε δραστηριοποιήθηκαν πιο γρήγορα; Γιατί δεν υπερασπίστηκαν την τέχνη τους με δυναμικές εκδηλώσεις και δραστηριότητες; Η γυναικά του Καισαρα δεν πρέπει να φαίνεται αλλά και να είναι τίμια.

### Ο ΘΟΚ και η Κυβέρνηση

Την ίδιαν ώραν ακριβώς που η Κυβέρνηση εξάγγειλε την ανέγερση του Μεγάρου Πολιτισμού με προϋπολογισμό 30 εκ., μείωνε ταυτόχρονα τον προϋπολογισμό του ΘΟΚ. Το Υπουργικό Συμβούλιο δίχως αιτιολόγηση ζήτησε με επιστολή του προς τον ΘΟΚ την περικοπή £570.000 από τον αρχι-

κό του προϋπολογισμό, που ήταν £3.950.000. Και αυτό έγινε αφού ο ΘΟΚ είχε ήδη εξαγγείλει το ρεπερτόριό του για το 2003-2004. Δε λήφθηκε καθόλου υπόψη η δουλειά και ο προγραμματισμός τόσων ανθρώπων που η ίδια αυτή η Κυβέρνηση τους διόρισε, που μόχθησαν για να ετοιμάσουν

την καινούργια παρουσία του Οργανισμού στα θεατρικά μας πράγματα. Όύτε ενδιαφέροτραν για τις συνέπειες που έχει για τον οργανισμό. Όπως αναστάτωση και αλλαγές την υστάτη στη σκηνική του δραστηριότητα, θα κατέβουν έργα, θα ανέβουν άλλα με άλλες προδιαγραφές. Και ακόμα θα επηρεαστούν τα επιχορηγούμενα θέατρα, οι παραστάσεις των ad hoc σχημάτων, οι περιοδείες του εξωτερικού. Και όχι μόνο. Προγράμματα που είχαν σχεδιαστεί όπως έρευνα της αγοράς, εφαρμογή συστήματος ηλεκτρονικού εμπορίου, ντοκιμαντέρ για την πορεία και προσφορά του ΘΟΚ θα μείνουν στις ελληνικές καλένδες.

Ο ΘΟΚ είναι ένα φυτώριο πολιτισμού. Και είναι τον πολιτισμό που πλήρει και αποδύναμώνει με αυτό το εγχειρόμα η Κυβέρνηση. Δεν μπορείς από τη μια να εξαγγέλλεις μεγαλεπήβολα πολιτιστικά σχέδια και από την άλλη αυτά που έχουν αποδείξει την αξία τους να τα καταστρέφεις. Είναι κακή πολιτιστική πολιτική. Και κάπι που μου έκανε εντύπωση. Κανείς δε διαμαρτυρήθηκε δημόσια για αυτό το γεγονός. Όύτε καν το Διοικητικό Συμβούλιο του Οργανισμού. Παρέμειναν στον άκαρο ρόλο του απλού παρατηρητή.

## Οι κριτικοί και οι παραστάσεις

Η αυθόρυμη παρουσία ενός κριτικού σε μια παράσταση και χρήσιμη είναι και επιβαλλόμενη. Ιδιαίτερα όταν είναι αντικειμενική. Με τις γνώσεις και τη διορατικότητά του μπορεί να μεταφέρει στον αναγνώστη τις διαστάσεις ενός έργου, τις προθέσεις του δημιουργού του, την αισθητική άποψη της παράστασης και το δικό του προβληματισμό. Τι γίνεται, όμως, όταν ένας

κριτικός έγκυρος και σεβαστός έρχεται στην Κύπρο καθ' υπόδειξην για να κριτικάρει μια παράσταση και μετά από λίγες μέρες βλέπεις σε αθηναϊκή εφημερίδα υμνητική κριτική για τον εν λόγω έργο και το συγγραφέα του; Δεν πρόκειται για μια πονεμένη και θλιβερή ιστορία; Που δεν τιμά κανένα ούτε τους κριτικούς και προπάντων ούτε το θέατρο;

## Τα έργα και οι ημέρες του ΡΙΚ (1)

Τα κατάφερε το ΡΙΚ. Μας έκανε παράρτημα, όπως θα έχετε διαπιστώσει όλοι, του ελληνικού τηλεοπτικού καναλιού Άλφα. Ειλικρινά δυσκολεύομαι να πιστέψω ότι το κρατικό μας κανάλι δεν είναι σε θέση να βρει κατάλληλους χαρισματικούς ανθρώπους για να μας παρουσιάσει πρωϊνά τηλεμαγκάζινα και τηλεπαιχνίδια και καταφεύγει σε ξένα δεκανίκια. Που μας παρουσιάζουν θέματα που δεν μας αφορούν και από όπου απουσιάζει προκλητικά η κυπριακή συμμετοχή. Εκείνο που μας ενοχλεί ιδιαίτερα είναι η περιφρόνηση στο ντόπιο παράγοντα και στις ικανότητες και τις ευαι-

σθησίες των ανθρώπων μας. Και όλα αυτά βέβαια για την περιλάλητη τηλεθέαση και τον τηλεοπτικό ανταγωνισμό που κάνει το κρατικό κανάλι να μη διαφέρει από τα άλλα. Απλά μένει χωρίς ταυτότητα και συνέπεια. Και όλα αυτά από ένα νέο Διοικητικό Συμβούλιο που όλοι τρέφαμε την ψευδαίσθηση πως θα έβαζε τα πράγματα στη θέση τους. Δυστυχώς στάθηκε κατώτερο των περιστάσεων. Και το κυριώτερο δεν πήρε τα μηνύματα της EPT ενός άλλου κρατικού καναλιού που στόχος του είναι η ποιότητα με όποιο τίμημα.

## Τα έργα και οι ημέρες του PIK (2)

Ο Μάρτιν Σκορτσέζε θα μπορούσε να έχει κάποια δικαιολογητικά που εμφανίζεται στη σχετική διαφήμιση του Johnnie Walker. Ανκαί η υπόστασή του και η σκηνοθετική του φήμη καθόλου δεν του το επιτρέπουν. Το PIK, όμως, ως κρατικό κανάλι πώς τόλμησε παραμονή Πρωτοχρονιάς με το που μπήκε ο καινούριος χρόνος να μας παρουσιάσει το

2004 με φόντο τη διαφήμιση του Johnnie Walker. Και δεν πιστεύαμε στα μάτια μας αυτό που βλέπαμε. Αυτή την ύβρο που βλέπαμε. Εμπορευματοποιήσαμε τα πάντα. Ελεος. Για τριάντα αργύρια προδώσαμε τη συγκίνηση και τη μαγεία της Πρωτοχρονιάς. Μα τέλος πάντων τόσο μπακάληδες γίναμε σε αυτό τον τόπο;

## Τα έργα και οι ημέρες του PIK (3)

Το PIK στα πλαίσια της συνεργασίας του με το τηλεοπτικό κανάλι «Άλφα» της Ελλάδας προβάλλει και το πρόγραμμα «Ωραίοι ως Ελληνες». Είναι μια εκπομπή που ασχολείται με τους Ελληνες εντός και εκτός της Ελλάδας που διακρίνονται στα γράμματα και στις τέχνες, τον αθλητισμό, τις επιστήμες και τις επικειρήσεις. Και διερωτόμαστε: Εμείς στην Κύπρο δεν έχουμε, εντός και εκτός, ανθρώπους όλων αυτών των κατηγοριών που

θα μπορούσαμε να τους προβάλουμε; Δε λέω είναι σημαντικό να πληροφορούμαστε για τα επιτεύγματα των Ελλαδιτών και τα ακούμε με πολύ ενδιαφέρον και ευχαρίστηση. Όμως γιατί περιφρονούμε τους δικούς μας ανθρώπους και τους βάζουμε σε δεύτερο πλάνο; Στο κάτω-κάτω θα μπορούσαν να υπάρχουν δυο παράλληλες εκπομπές. Και για τους Ελλαδίτες και για τους Κύπριους.

## Γιάννης Κατσούρης

### Αθλητές και λογοτεχνία

Πριν λίγο καιρό παρακολουθώντας ένα πρόγραμμα στην τηλεόραση για την πρωταθλήτρια του ψήφους και ολυμπιονίκη Νίκη Μπακογιάννη, ακούσαμε από την ίδια να αφηγείται ότι πηγαίνοντας στους Ολυμπιακούς της Ατλάντα, είχε μέσα στις αποσκευές της και ένα λογοτεχνικό βιβλίο τον «Αλχηματιστή» του Κουέλο και ότι διαβάζοντάς το την παραμονή του αγώνα της, της έδωσε, μαζί με

άλλα συμβάντα, μια ηρεμία και πληρότητα που της επέτρεψε να αγωνιστεί, να υπερβάλει τον εαυτό της και να πετύχει.

Έχουμε την εντύπωση ότι αν έκαναν το ίδιο και οι δικοί μας αθλητές, αν όχι τίποτε άλλο, τουλάχιστο όταν δίνουν συνεντεύξεις δε θα χρησιμοποιούν σε κάθε φράση πέντε φορές τη λέξη «οπωσδήποτε» και άλλες τρεις τη λέξη «σίγουρα»!

